

CRONICA DRAMATICĂ

Teatrul Dramatic
din Braşov

Nicolae C. Nicolae şi Virginia Itta
Marcu

SĂRUTUL

de Dan Tărchilă

Premiera : 8 decembrie 1974.
Regia artistică : EUGEN MERCUS.
Decorul : HELMUTH STÜRMER. Costume : MARIA STOENESCU. Asistent regie artistică : NAE OCTAVIAN CRISTOLOVEANU.

Distribuţia : Nic (inginer), ION JUGUREANU ; Nicolle, (actriţă), GETA GRAPĂ ; Dobre (antrenor), NICOLAE C. NICOLAE ; Lucian (medic), DAN SANDULESCU ; Ştefan (preot), GEORGE M. GRIDANUŞU ; Radu Orza (inginer), ŞTEFAN SLOBODĂ ; Ela Nestor (geolog), VIRGINIA ITTA MARCU ; Domnica (mătusa fraţilor Nicodim), ANGELA COSTACHE.

Dan Tărchilă este un dramaturg pătruns prin hărnicie şi persuasiune în lumea şi în paleta de culori a teatrului nostru. Gesturile percutante şi presunţioase îi sînt străine. Serisul lui poartă pecetea unei calme convingeri melioriste în cuvîntul scenic ; el atinge, de aceea, cu precădere, acele zone ale realităţii sociale în care se resimt nu atât

contradicții propriu-zise (ce se cer abia descifrate); cit aparente (false) dileme sau stări de degradare ori derută, ce se cer pur și simplu risipite, înlăturate sau îndreptate în viața și relațiile cetății. Sub acest raport dramaturgia lui Dan Tărchilă poate fi definită ca o dramaturgie a opțiunilor, mai precis, ca o dramaturgie a adevărilor la cerințele vieții și conviețuirii actuale. Nu întâlnim în această dramaturgie adinei sondaje existențiale; mai modestă, ea observă suprafața direct grăitoare a existenței, așa cum se măturisește ea în temperamente și comportamente, în aspirații și eșecuri, în pasiuni mai mult sau mai puțin mărunte și oarbe, în convingeri ratificate de lumini mai mult sau mai puțin înșelătoare, în înlăturirea sau ciocnirile reciproce ale acestora, în dinamica lor aderentă ori refractară imperativului spiritual și etic general. În funcție de acest imperativ (care e al mediului și al istoriei ambianței) sunt cercetate psihologiile, sunt judecate atitudinile, sunt omologate și ierarhizate valorile, și sunt sancționate devenirile umane din dramele închipuite de Dan Tărchilă.

Sărutul, cea mai recentă scriere a dramaturgului, se plasează, după *Unchiul din Jamaica*, în rindul exponențial al unei asemenea dramaturgii. *Sărutul* este o poantă finală, mîngietor ironică, la un caz de criză de luciditate în opțiune, o criză în fond sentimentală (decî, prin natura ei, superficială și trecătoare), dar a cărei manifestare ia proporțiile unei crize de conștiință și descumpăneste cornelian raporturile dintre pasiune și răspunderea civică. Drumul dramei se desenează sinuos, printr-o varietate dar sterile intervenții reparatoare logice, menite să îște „trezirea la realitate”, și nu se încheie decît în clipa în care șocul inițial destrămător de elanuri și idealuri, e înlocuit cu un alt șoc, nu mai puțin pasional dar de altă esență, care reintegrează individul în lumea marilor ambiții și adevăratei realizări. Simultan se profilează, ieșind compensator din umbra încrezătoarelor așteptări, și liniile suple dar ferme ale adevăratei împliniri sentimentale... O dramă, așadar, a vieții de toate zilele: bogată în îndoieli și întrebări, în amaruri și bucurii mărunte, în speranțe și dezamăgiri, la îndemîna oricăruia, nu lipsită de ocazia lacrimii la colțul ochiului, nici de ocazia hazului fără pretenții. Lucrarea stă, astfel pe pragul utilității neveleitare: calitățile ei se vădese și se consumă în sfera intereselor comune de moment și ale emoțiilor curente dar curate, simple și nesofisticate. Dramă a aspectelor imediate — nu a tărfimurilor neexplorate — ea este deopotrivă — în construcție, în problemele atacate, în expresie — ferită de orice elemente cu orice preț izbitor. Punctul ei de onoare vrea pare-se, dimpotrivă, să fie absența surprinzătorului, sentimentul înîmplărilor de toți și pretutindeni trăite dar, tocmai pentru că sînt văzute mișcîndu-se sub zodia cotidianului lipsit de

culoare și de nerv, chemată a implica pe spectator în substanța ei, dincoace de orice alte mijloace de stîrnire a impulsului emfatic. Plecînd însă de la — viața — așa — cum — ti — se — dă și de la însușirile omului fără însușiri, Tărchilă riscă. Riscă să ajungă prizonierul propriului său refuz de investigație, să-și compenseze limitele ariei lui de observație cu un flux discursiv adesea diluant. Între drama vieții și viața dramei se deschide un hiatus cu atît mai larg și mai adînc cu cît se fac simțite eforturile autorului de a-l acoperi, de a împovăra universul demonstrației dramatice propriu-zise cu tipuri și destine adiacente, slab aderente și numai prin forța unei acumulări deloc necesare, (care, așa fiind, se putea, la o adică, prelungi adlibitum) îndreptăție în trama fabulei. Acest implant tipologic a izbutit, e drept, să umple cromatic acțiunea și în bună măsură, prin angajarea lui formală la argumentele demonstrației, să-i mîște, accentuale. În schimb el a redus la o fugară creionare — păgubind fondul însuși emoțional și de semnificație al „cazului” — elementele de viață efectivă, strîns și determinat legate de „caz”, elementele care poartă în mesajul lor uman și în misiunea lor dramatică, rezolvarea „cazului”.

Faptul apare cu evidență mai cu seamă pe scenă. Tînărul, dar recunoscutul talent al lui Ștefan Slobodă, a fost pus în situația de a evolua aproape fără sarcini și fără culoare, anonim parcă și sîrac de vreun aport caracteristic, cu toate că apariția și argumentul prezenței lui, (nu o vagă comunicare răscolitoare) condiționează în esență destinul eroului în criză și marchează liniile înalte etice și civice ale dramei. De asemenea numai invenția de-a dreptul sărbătorească a Virginiei Itta Mareu, a putut, cu o exploziv bucuoroasă încălcătură de vitalitate și exuberanță, să dea față (o față de înțelepciune ingenuă, de umor lipicios și de candoare robustă) aceleia care, din umbră, pîndește încrezătoare și îndrăgostită clipa revenirii la mătca și la sănătate a eroului, reîntoarcerea oii rătăcite la viață și la încredere în viață.

A fost în aceste condiții, o bună soluție regizorală, soluția la care s-a oprit Eugen Mercus pentru a elimina ceva din sentimentul de prisosuri și de bătaia pasului pe loc, în care, prin disponibilitatea lui discursivă și prin încălcături superflue, risca să decadă, în spectacol, textul lui Tărchilă. Pe un cadru scenografic geometrîzant, cu vădite intenții generalizatoare, (scenograf Helmut Stürmer), pentru a estompa senzația lipsei de justificare sau de cheag dramatic, a celorlalte personaje care intervin prin arguții în problematica dramei și care se reclamă mai degrabă de la diversitatea profesiei lor decît de la implicarea lor în dramă, regizorul a înlocuit oarecum cursivitatea acțiunii (plasarea ei pe linia desfășurării) cu o aparență de amploare a acțiunii (desprînzînd și subliniînd

o anumite concomitență de germeni potențiali ai unor drame subsecvente). Geta Grapă a construit astfel, cu vechi și totuși proaspete și suculente resurse de strălucitoare comediană, o nepus de tulburătoare dramă a unui apus de carieră (trimițând cumva la răscolitoarea *Premieră* a lui John Cromwell). Nicolae Nicolae în rolul unui „microbist” sportiv și-a dezvăluit neștiute, pînă azi, valențe și elanuri comice. George Gridănușu, cu o onetuozitate măsurată și inteligent tinctorată subtextual de efluvii ironice, a jucat și el, dincolo de argumentul și pasta lui de culoare, o ascunsă dramă a profesiunii personajului interpretat (un preot). Mai puțin inspirat, de aceea poate, într-o continuă și obositoare (pentru ochi) agitație, în rolul fratelui medic, a fost Dan Săndulescu. Prea „cliseu”, (dar așa, pe linia clasică), Angela Costache, în neajutorata și neliniștita bătrinică, mătușă a fraților Nicodim. Laolaltă protagoniștii au sfîrșit — fiecare cu obsesia propriei lui drame sau proprii lui compoziții — să întrupeze vectorii centrifugi ai unei familii care încearcă să salveze aparențele și e hotărîtă zadarnic să-și regăsească și să-și pună în valoare o coeziune destrămată. În sinul acestei familii care-l asaltează cu „argumente”, eroul pare a avea, peste criza de conștiință ce-l macină, și revelația unei iremediabile însingurări. Ion Jugureanu, poartă în adevăr, pe o față răvășită, înstrăinată față de sine însuși, și semnul acestui trist deși populat și zgomotos gol din juru-i. Dincolo de asta interpretul eroului se mișcă însă cu o apatie și nesiguranță scenică, care ne îndoim că aparține vigurosului și incandescențului interpret a lui Tepeș Vodă... Nu cumva nesiguranța plutește în chiar albia textului ce întrupează? Nu cumva regizorul — ca să salveze aparențele, proiectînd peste drama eroului o dramă a familiei lui — n-a avut de unde să-i găsească și repere necesare acestei duble drame? Sînt întrebări iscate de o așteptare neimplinită. Spectacolul în rotunjimea lui finală este însă purtătorul elocvent al unei dăruiri prețioase și al unui efort nu mai puțin notabil de slujire strîns sudată a ceea ce este vrednic de relevat — virtuțile conceptual umaniste — în acest text prea aerat și nu îndeajuns de articulat pentru a scuti de probleme pe interpretii lui.

Teatrul Dramatic din Brașov la 25 de ani de la înființare —

SIMPOZIONUL FESTIV

Festivitatea de deschidere, expoziția retrospectivă și premiera absolută a piesei Sărutul, noua lucrare a dramaturgului Dan Tărchilă, directorul teatrului, au demonstrat permanența preocupării acestui teatru pentru promovarea dramaturgiei originale. Aceasta a fost, de altfel, și tema simpozionului inițiat: Căi de sporire a eficienței mesajului în arta spectacolului cu piesa românească contemporană. Acesta a constituit un punct culminant al zilelor jubiliare. De altminteri, și spectacolele Teatrului de păpuși, precum și concertele Filarmonicii brașovene s-au înscris în aria aceleiași preocupări predominante. Un alt (mai vechi) spectacol — dar de răsunet — al Teatrului Dramatic, (Vlad Tepeș în ianuarie de Mircea Bradu) a readus pe scenă o tulburătoare, lucidă și tensionată evocare a unei epoci și a unui mit.

În acest context, simpozionul, deși organizat sub auspicii festive, nu a exclus atmosfera „de lucru” din nevoia sinceră de dezbateri și edificări, de răspuns la unele întrebări, sau — pur și simplu — de ridicare a unor întrebări ce-i frământă pe creatori. Gazdele și oaspeții au colaborat la simpozion, care, nu întîmplător, a avut loc, îndată după constituirea Filialei Brașov a Asociației oamenilor din instituțiile teatrale și muzicale (A.T.M.), în prezența vicepreședintei, artista emerită Dina Cocea. Ca și simpozionul muzicienilor (Patriotismul, trăsătură de bază a simfonismului românesc), acesta urmează să consfințească începutul dezbaterilor care vor intra, nădăjduim, în programul curent al activității și a existenței celei de a 19-a filiale a A.T.M.

Au fost incluși în dezbateri toți factorii constitutivi ai spectacolului — opera dramatică, regizorul, actorul și, nu în ultimul rînd, publicul. Vorbitorii au abordat tema simpozionului fie prin prisma autorului dramatic (astfel, comunicarea lui Dan Tărchilă a avut drept obiect geneza și procesul de închegare a piesei sale Marele fluxiu și, adunînd apele, în cadrul căreia personajul central, Caterina, dobîndește pondere dramatică și o substanță mai densă decît celelalte personaje), fie prin prisma cercetătorului teatral (Ioana Mărgineanu a stabilit în referatul său raportul între termenii problemei, ilustrîndu-l cu aspecte concrete ale muncii teatrului brașovean), fie